

Počátky Jiřiny Štěpničkové

Jiřina Štěpničková byla výraznou filmovou a divadelní herečkou od 20. až do 80. let 20. století. Jejímu životu se věnoval mimo jiné i Jindřich Černý ve své publikaci *Jiřina Štěpničková*. Text jako celek má velmi osobní zabarvení, tedy mnohá tvrzení jsou postavena spíše na autorově dedukci opírající se o – mnohdy nepřesná – vyprávění samotné herečky. Jedním takovým je vzpomínání na účinkování ve *Smoking Revui*, o němž uvádí: „(...) strašně jsem se urázela a plakala, když se ke mně lidé nechovali s patřičnou úctou jako k umělkyni.“¹ Tvrzení tak dokládá výrazné sebevědomí, jímž již od rané kariéry disponovala. Velká cílevědomost je patrná i z jejího odhodlání naučit se doslova přes noc roli v dětském představení. V souvislosti s výše nepřímo zmiňovaným Osvobozeným divadlem uvádí Černý opakovaně jméno Jindřicha Honzla, s nímž se Štěpničková seznámila již na měšťanské škole, kde působil jako pedagog. Byl to právě Honzl, který se později stal jedním z režisérů, pod jehož vedením herečka začínala umělecky působit.

Sám režisér v roce 1924 uveřejnil svou krátkou studii s názvem *Herec*. V ní se zabývá změnou herectví od samoučelné subjektivnosti k objektivní, pohybové gestičnosti. Přímo zmiňuje, že pohyb nesmí být pouhým doplňkem slova, ale musí být soběstačným výrazovým prostředkem.² Ve své stati poukazuje na proměnu, již herectví pod vlivem němé grotesky prochází. Coby jeden z prvních režisérů, v jehož inscenacích Štěpničková hrála, tak dozajista mohl svým avantgardním přístupem ovlivnit její další herecký projev.

Právě o filmovou branži se opírá i poslední text, *Celebrity* Chrise Rojka. Autor zde operuje s termíny „glamour“ a „notoriety“. V souvislosti se Štěpničkovou je možné pozorovat do určité míry oba tyto jevy. Jak slávu „glamour“ v dobách její největší popularity (období převážně 30. let) i – perspektivou socialistického režimu nahlíženo – onu „notoriety“ s nálepkou vlastizrádkyně, kterou získala po svém pokusu o emigraci. V souvislosti s těmito událostmi je rovněž možné poukázat na další dělení, které Rojek činí. Jednotlivé typy celebrit, resp. jejich slávy dělí na „ascribed“, „achieved“ a „attributed“. První zmiňovanou formou – tedy na základě předpokladu pramenícího z rodové linie – Štěpničková zřejmě nijak nedisponovala, druhou – získanou vlastními schopnostmi – bezesporu ano na základě svých hereckých výkonů. Poslední bychom sice na první pohled možná nehledali – obzvláště vzhledem k tomu, že Rojek do této

¹ ČERNÝ, Jindřich. *Jiřina Štěpničková*. Praha, 1996. Str. 17. ISBN 80-85946-50-5

² HONZL, Jindřich. *Herec*. Praha, 1924. Str. 2–3

kategorie zahrnuje především zločince –, na stranu druhou se v očích mnohých lidí mohlo povědomí o Štěpničkové zvýšit právě kvůli jejímu procesu.

Jako primární zdroj jsem zvolila Online archiv Národního divadla, konkrétně heslo o Jiřině Štěpničkové.³ Jakkoli se dva poslední zdroje zabývají primárně filmovou tvorbou, v Černého biografii jsou zmiňovány Štěpničkové divadelní začátky. V archivu můžeme nalézt vedle stručného životopisu opírajícího se především o časové rozpětí působení v jednotlivých divadlech i kompletní výčet rolí ztvárněných v Národním divadle. Po jejich rozkliknutí je pak možné zhlédnout seznam jednotlivých představení dané inscenace. Tyto jsou doplněny i o několik fotografií. Zdroj tak představuje kvalitní soubor informací týkajících jedné éry hereččiny divadelní kariéry.

---

³ Jiřina Štěpničková. *Online archiv Národního divadla* [online]. Praha: Národní divadlo, ©2020 [cit 2023-09-29]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/umelec/3832>